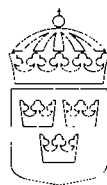

Utbildningsutskottets betänkande

1985/86:1

om vissa grundskolefrågor m. m.

UbU
1985/86:1

Motionerna

1984/85:307 av Kerstin Anér (fp) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till jordbruksutskottet remitterade motionen 1984/85:306 – yrkas att riksdagen beslutar att uttala att skolans biologiundervisning skall inriktas på att studera djurens behov och livsvillkor och att eleverna inom ramen för undervisningen inte bör utföra djurdissektioner.

1984/85:323 av Anna Wohlin-Andersson (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas
4. att riksdagen beslutar att bestämmelserna ändras så att alla elever ges rätt att utan tidsbegränsning komplettera sina slutbetyg från grundskolan.

1984/85:518 av Pär Granstedt m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att uttala sig för att undervisning om människans ansvar för djuren måste ingå i ungdomsskolans utbildning,
2. att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om åtgärder för att säkerställa att ingen elev med etiskt grundade betänkligheter behöver delta i undervisningsmoment som kan innebära plåga för djur eller som förutsätter att djur avlivas för ändamålet.

1984/85:617 av Rolf Rämgård m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna att förutsättningarna för ett införande av obligatorisk utbildning i ABC (första hjälpen vid olycka) i skolorna inom kommunerna utreds.

1984/85:618 av Karin Söder (c) och Ulla Tillander (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag som möjliggör för kommunerna att ta initiativ till försöksverksamhet med sänkt skolpliktsålder.

1984/85:727 av Gunnel Liljegren (m) och Ingrid Sundberg (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Läroplan för grundskolan skall ändras i enlighet med motionens förslag.

1984/85:728 av Hagar Normark m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om modern sällskapsdans.

1984/85:731 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om försöksverksamhet med skolkonferensen som beslutsfattande organ,

4. att riksdagen beslutar att skolpliktsåldern skall inträda vid sex års ålder,

6. att riksdagen som sin mening uttalar att eleverna vid resp. skola själva bör avgöra vem som skall representera dem i skolkonferenserna.

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att statsbidrag bör kunna utgå till fristående skolor med finska som undervisningsspråk om de i övrigt uppfyller gällande kvalitetskrav.

1984/85:1023 av Gunnar Björk i Gävle (c) och Stina Gustavsson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att skolöverstyrelsen får i uppdrag att arbeta vidare med skollunch som pedagogisk resurs.

1984/85:1311 av Olle Aulin (m) och Rune Rydén (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att statsbidrag skall utgå till Bladins skola i Malmö.

1984/85:1356 av Jörgen Ullenhag (fp) m. fl. vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om pedagogiska frizoner.

1984/85:1508 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) – med hänvisning till vad som anförts i den till konstitutionsutskottet remitterade motionen 1984/85:1505 – såvitt nu är i fråga – yrkas.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om fristående skolor.

1984/85:1840 av Elis Andersson (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen anhåller att åtgärder vidtas för att stimulera teckenspråksundervisning i grundskolan,

2. att riksdagen hos regeringen anhåller att åtgärder vidtas för att stimulera teckenspråksundervisning inom bildningsorganisationerna,

3. att riksdagen begär att regeringen vidtar åtgärder i syfte att delge anställda i offentlig verksamhet grundkunskaper i teckenspråket.

1984/85:1848 av Görel Bohlin (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att fortbildning/kurser i ämnet barndans bör erbjudas redan verksamma förskollärare och att dans gärna knuten till musikskolans verksamhet är önskvärt och värdefullt.

1984/85:1860 av Elisabeth Fleetwood (m) och Ann-Cathrine Haglund (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att undervisning i teckenspråk som hemspråk skall vara statsbidragsberättigat.

1984/85:1861 av Elisabeth Fleetwood (m) och Ann-Cathrine Haglund (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna att stimulerande åtgärder skall vidtas i syfte att åstadkomma en tillväxt för den vertikala skolformen, dvs. för inrättandet av grundskola och gymnasium i samma skolenhet.

1984/85:1865 av Ivar Franzén (c) och Rune Torwald (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar ansluta sig till de riktlinjer för effektivisering av trafikutbildningen i skolan som redovisas i motionen,

2. att riksdagen hos regeringen begär initiativ och åtgärder som främjar en utveckling av trafikutbildningen i skolan enligt de riktlinjer som redovisas i motionen.

1984/85:1868 av Ann-Cathrine Haglund (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett program för att stärka språkens ställning i det svenska skolväsendet bör utarbetas i enlighet med vad i motionen anförts.

1984/85:1870 av Ann-Cathrine Haglund (m) och Birgitta Rydle (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att skolan aktivare skall uppmärksamma flickornas studie- och yrkesval, upplysa om att egenföretagande kan vara ett framtida arbete och ge dem en positiv syn på den nya teknikens möjligheter att ge arbete och arbetsuppgifter.

1984/85:1905 av Tore Nilsson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om allmän utbildning i skogsvård i skolan.

1984/85:1906 av Tore Nilsson (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär utredning om grundskolans undervisning i etik.

1984/85:1916 av Sylvia Pettersson m. fl. (s) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas
3. att riksdagen hos regeringen begär en plan för hur jämställdhetsarbetet ytterligare skall främjas och en sned könsrekrytering till olika utbildningslinjer skall motverkas.

1984/85:1924 av Björn Samuelson m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om en sådan förändring av läroplan och skolförordning att hemuppgifter ej längre skall tillåtas i den obligatoriska skolan.

1984/85:1937 av Ulla Tillander (c) och Stig Josefson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en fördjupad kunskapsinhämtning som ett viktigt mål för undervisningen.

1984/85:1943 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening uttalar att religiösa inslag i undervisningen av det slag som här exemplifieras är oförenliga med läroplan och övriga bestämmelser som reglerar skolans verksamhet.

1984/85:2175 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1984/85:2172 – såvitt nu är i fråga yrkas

2. att riksdagen begär att regeringen uppdrar åt skolöverstyrelsen att på försök anordna särskilda enkönade kurser i teknik och data,

3. att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförts om yrkesorientering och sommarkurser för arbetslösa flickor som slutar skolan.

1984/85:2316 av Karin Andersson m. fl. (c) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1984/85:2312 – såvitt nu är i fråga yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen uppdrar åt skolöverstyrelsen och universitets- och högskoleämbetet att göra en utvärdering av hur skolans mål om jämställdhet omsätts i praktisk handling och hur man vid de olika

lärarhögskolorna tacklat jämställdhetsfrågorna,

UbU 1985/86:1

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om försöksverksamhet med systematiskt bedriven yrkesvägledning,

3. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen sagts om jämn könsfördelning i de lokala planeringsråden (SSA-råden).

1984/85:2501 av Hans Göran Franck (s) och Mona Sahlin (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om en översyn med syfte att i praktiken genomföra åtgärder för att förbättra forskning, undervisning och information om mänskliga rättigheter enligt vad som anförts i motionen.

1984/85:2510 av Inger Josefsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts angående ungdomars yrkesval och om behovet av information till föräldrar och skolpersonal.

1984/85:2527 av Birgitta Rydle (m) och Elisabeth Fleetwood (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att de i motionen exemplifierade oklara formuleringarna i Lgr 80 skall förtydligas så att det klart framgår att betyg skall sättas i vart och ett av de ämnen som ingår i det samhälls- resp. naturorienterande blocket.

1984/85:2530 av Birgitta Rydle m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att alla elever skall ha rätt att genom kompletterande studier förbättra sina betyg och få tillgodoräkna sig dessa betyg i merithänseende.

1984/85:2531 av Birgitta Rydle m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att allmän och särskild kurs i tyska och franska skall återinföras på grundskolans högstadium.

1984/85:2547 av Inger Wickzén (m) och Mona Saint Cyr (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till utökning av ämnet hemkunskap från fyra veckotimmar till sex veckotimmar i grundskolans högstadium,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ämnet hemkunskap i fortsättningen skall kallas konsumentkunskap.

1984/85:2818 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att kunskapsmålet måste ges prioritet framför andra uppgifter som pålagts skolan,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag rörande generellt sänkt skolstartsålder till sex år i enlighet med vad som i motionen anförts,

4. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av matematikämnets innehåll i enlighet med vad som i motionen anförts,

5. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av läroplanen och timplanen i grundskolan i syfte att uppnå en koncentration av grundskolans arbete i enlighet med vad som i motionen anförts,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om komplettering av betyg.

9. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av läroplan och timplaner för grundskolan i syfte att uppnå ökade valmöjligheter i högstadiet i enlighet med vad som i motionen anförts.

10. att riksdagen beslutar avskaffa nuvarande tidsbegränsning för nivå-gruppering på grundskolans högstadium.

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om s. k. blockundervisning.

27. att riksdagen hos regeringen begär förslag om nya statsbidragsbestäm-
melser för fristående skolor i enlighet med vad som i motionen anförts.

Utskottet

De motioner som utskottet behandlar i det följande har väckts under allmänna motionstiden riksmötet 1984/85 och tar upp en rad skilda frågor rörande den obligatoriska skolan m. m.

Skolstart

Enligt skollagen inträder skolplikt med början höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år och upphör, om den inte fullgjorts dessförinnan, med utgången av vårterminen det kalenderår, då barnet fyller sexton år. Barn som inte uppnått skolpliktsåldern men som befinnes ha för skolgång erforderlig mognad får dock enligt skollagens 32 § tillåtas att börja skolgång i grundskolan det kalenderår, då barnet fyller sex år. Har skolpliktigt barn inte nått den mognad som fordras för att delta i undervisning i grundskolan, får dess skolgång med föräldrarnas medgivande uppskjutas ett år. Barn vars skolgång uppskjutits skall delta i förskola. Skyldigheten att delta i förskola skall omfatta högst 525 timmar.

Enligt motion 1984/85:731 (fp) yrkande 4 börjar barnen i de flesta länder som är jämförbara med Sverige skolan tidigare än här. Det innebär enligt motionärerna att dessa barn jämfört med svenska barn i samma ålder får ett eller två års extra träning i att läsa, skriva eller räkna. Motionärerna anser att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna att skolstarten bör tidigareläggas med ett år med hänsyn till att barnen behöver ett års extra träning av basfärdigheterna. Denna extra basfärdighetsträning anses viktig i ett samhälle som vårt, där en ständigt pågående utveckling kräver en allt längre och mer gedigen utbildning av medborgarna. I motion 1984/85:2818 (m) yrkande 2 behandlas också frågan om skolstarten. Motionärerna begär förslag om en till sex år sänkt skolstartsålder med möjlighet för barn att få starta senare än vid sex års ålder om föräldrar och barn känner att så bör ske. Enligt motion 1984/85:618 (c) bör de kommuner som så önskar få möjlighet att starta försöksverksamhet med en tidigarelagd skolstart. Motionärerna anser att man vid en skolstart vid sex års ålder bättre än f. n. skulle ta till vara den tidsperiod i barnens liv då de är särskilt receptiva.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

I proposition 1984/85:209 om förskola för alla barn aviseras att socialstyrelsen skall få i uppdrag att utarbeta pedagogiska program för olika delar av barnomsorgen. Barnomsorgen för alla barn avses vara fullt utbyggd senast år 1991 i form av förskola (daghem, deltidsgrupp och öppen förskola) och familjedaghem.

En särskild kommitté lade sommaren 1985 fram betänkandet Förskola – skola (SOU 1985:22), i vilket formerna för arbetet i förskola och skola diskuteras. Även tidpunkten för skolstarten behandlas i betänkandet. Kommittén presenterar tre alternativa utvecklingslinjer för barnomsorgen och skolan i framtiden. Det första alternativet innebär att nuvarande skolpliktsålder bibehålls och att verksamheten för förskolebarnen och barnen på lågstadiet samplaneras. Det andra utvecklingsalternativet innebär en sänkning av skolpliktsåldern med ett år kombinerad med nio eller tio års skolplikt. I sin analys utgår kommittén från att sänkt skolpliktsålder förutsätter tioårig skolgång och att lågstadiet därvid blir fyraårigt. Det tredje utvecklingsalternativet innebär en successiv skolstart, antingen intagningar vid höst- och vårterminens början eller individuellt under läsåret. Anordningarna med terminsintagning är lättast att genomföra vid stora skolenheter. I områden där man redan nu har svårt att få tillräckligt många nybörjare för en klass per år räcker dock inte elevantalet till för att bilda en klass på hösten och en på våren. Om en successiv avslutning av skolgången också skall införas för att skolgången skall omfatta nio år för alla elever, måste dessutom vissa organisatoriska åtgärder vidtas i anslutning till årskurs 9.

Betänkandet Förskola – skola remissbehandlas för närvarande. Remisstiden går ut den 15 januari 1986. Med hänvisning till att frågan om tidpunkt för skolstart kommer att beredas i regeringens kansli nästa år föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1984/85:618, 1984/85:731 yrkande 4 och 1984/85:2818 yrkande 2.

Hemuppgifter

Enligt motion 1984/85:1924 (vpk) är tiden nu inne att helt avskaffa hemuppgifter i grundskolan. Förutsättningarna att grunda skolarbetet på hemuppgifter anses ha minskat i en tid då antalet invandrarelever och antalet barn med ensamstående eller heltidsyrkesarbetande föräldrar har vuxit.

Utskottet vill först erinra om vad som anförs i Lgr 80 (s. 50) om hemuppgifter. De utgör en del av skolans arbetssätt. Att lära eleverna att ta ansvar för en uppgift avpassad efter deras individuella förmåga, är en väsentlig del av den karaktärsdanning som skolan skall ge. Om elever av särskilda skäl inte kan utföra en given uppgift i hemmet bör det enligt Lgr 80 ingå som en naturlig del i skolans planering att i olika former hjälpa dem att fullgöra uppgifterna i skolan.

SÖ har den 9 september 1980 på regeringens uppdrag fastställt föreskrifter och anvisningar beträffande hemuppgifterna. Därvid stryks under att hemuppgifterna bör anpassas till de enskilda elevernas förutsättningar. Elever måste kunna få arbeta mot gemensamt uppställda mål på olika sätt och på olika tid. Genom att också arbeta hemma får eleverna möjlighet att använda så lång tid de behöver. De elever som arbetar långsamt får dock

enligt SÖ inte rutinmässigt ges i uppgift att göra färdigt den del av dagens arbete som de inte hunnit med i skolan för att därigenom hålla jämna steg med kamrater som arbetar snabbare. Speciell uppmärksamhet skall ägnas de elever som har svårigheter av olika slag. Skolan bör t. ex. samråda och samplanera med föräldrar till barn med handikapp om deras arbetssituation.

Utskottet vill slutligen peka på regeringens förslag i 1985 års budgetproposition om en generell möjlighet till individuell timplanejämkning för elever i grundskolan. Utgångspunkten för denna jämkning är att vissa elever behöver ytterligare undervisningstid i grundläggande färdighetsämnen för att nå upp till en normal färdighetsnivå. Elever som uppvisar brister i kunskaper och färdigheter löper nämligen stor risk att få också andra svårigheter i skolan liksom även längre fram i livet.

Med hänvisning till vad som redovisats föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1984/85:1924.

Vissa språkundervisningsfrågor

Enligt motion 1984/85:1868 (m) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att ett program för att stärka språkens ställning i det svenska skolväsendet bör utarbetas. Bakgrunden till yrkandet är, säger motionären, att språkens ställning under senare år försämrats genom att timtalet för språkundervisningen successivt minskat. För att tillgodose vårt lands behov av människor med goda färdigheter i olika språk och med gedigna kunskaper om andra länder bör enligt motionen bl. a. följande åtgärder övervägas, nämligen försök med annat nybörjarspråk än engelska i grundskolan, försök med start av det andra främmande språket från och med årskurs 6, försök med ett tredje främmande språk på högstadiet, försök med kurser av olika svårighetsgrad och undervisning i ett eller flera av en skolas "läsämen" på ett främmande språk. Språklärare bör vidare få ökade möjligheter att delta i utlandsförlagda språkkurser under ferietid. Lång tids vistelse i målspråklandet bör slutligen ses som merit vid tillsättande av språklärartjänst.

I motion 1984/85:2531 (m) begärs att allmän och särskild kurs i tyska och franska skall återinföras för grundskolans högstadium.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Efter medgivande från regeringen pågår i Stockholms kommun sedan läsåret 1981/82 försöksverksamhet med franska som första främmande språk i grundskolan. Samma försöksverksamhet planeras i Danderyds kommun och har tillstyrkts av SÖ. Regeringen prövar för närvarande ärendet.

I SÖ:s rapport till regeringen den 24 september 1984 rörande grund- och tilläggskurser i gymnasieskolan har SÖ lagt fram ett förslag till ett nytt kursplanesystem för engelska i gymnasieskolan. Detta förslag, som erbjuder eleverna tre olika ingångsnivåer att välja mellan, syftar till att bättre tillgodose elevers skilda förutsättningar och intressen inom gymnasieskolans engelskundervisning. Förslaget tar hänsyn till gjorda erfarenheter samt forskning som bedrivits bl. a. vid Göteborgs universitet. En bredare försöksverksamhet på basis av detta förslag förutsätter dock enligt SÖ först ett relativt omfattande kursplanearbete.

Det förekommer på flera håll försöksverksamhet med engelskspråkig

undervisning, bl.a. vid Norra Real i Stockholm och Ebersteinska gymnasieskolan i Norrköping. I mindre omfattning förekommer sådan undervisning i andra delar av landet.

Sommaren 1985 deltog 325 lärare i centralt anordnade utlandskurser, till stor del subventionerade av andra länder. Behovet av resurser är dock betydligt större. Sålunda var antalet förstahandssökande till erbjudna kurser 1 395 och antalet av skolstyrelserna önskade platser 660. Inom regeringskansliet pågår en översyn av fortbildningsorganisationen för lärare. Av direktiven för arbetet framgår att man bl. a. skall beakta möjligheterna att tillgodose fortbildningsbehov i samarbete med andra länder.

Meritvärderingen av lärare vid tjänstetillsättning skall, som framgår av UbU 1985/86:5, ses över. Utskottet utgår från att den i motion 1984/85:1868 aktualiserade frågan om tillgodoräkande av lång tids arbete i utlandet som merit vid tillsättande av tjänst som språklärare tas upp i det sammanhanget.

Med hänvisning till vad som anförts föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1984/85:1868.

När riksdagen år 1979 beslöt att alternativkurserna i B-språk skulle upphöra fr. o. m. läsåret 1982/83 gav riksdagen som sin mening regeringen till känna att B-språk skulle garanteras samma resurser som tillkom ämnena läsåret 1981/82 (prop. 1978/79:180, UbU 1978/79:45 rskr. 1978/79:422). Föreskrifter om hur detta skall göras finns i SÖ-FS 1982:25. Utskottet förutsätter att i stället för alternativkurser andra och mer flexibla elevgrupperingar som ger eleverna en god färdighetsträning provas.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motion 1984/85:2531.

Nivågruppering

Enligt motion 1984/85:2818 (m) yrkande 10 bör läroplanens tidsbegränsning för s. k. nivågruppering avskaffas. Motionen berör i denna del två saker, nämligen dels formerna för arbetet i en arbetsenhet, dels anordnande av särskild undervisningsgrupp för specialundervisning.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandet anföra följande.

Som en följd av riksdagens beslut om nytt statsbidrag för grundskolan (prop. 1977/78:85, UbU 1977/78:21, rskr. 1977/78:260) infördes den 1 juli 1978 begreppet arbetsenhet i grundskolan. Arbetsenheten som organisationsform innebär att två eller flera klasser organiseras i en arbetsenhet och att till arbetsenheten knuten personal arbetar som ett lag. En arbetsenhet består av klasser från antingen samma årskurs eller från olika årskurser. Arbetsenheterna ger i större utsträckning än klasser möjligheter att anordna gruppundervisning efter elevernas behov. De ger också större möjligheter till samarbete mellan lärarna. Det är vanligt att man inom en arbetsenhet på schemat blocklägger undervisningen i vissa ämnen för att åstadkomma en uppdelning av eleverna i grupper, som de får välja emellan. Detta möjliggör en mer individualiserad undervisning.

En utveckling av skolan enligt den nya läroplanen (Lgr 80) utesluter en statisk nivågruppering. Statsbidragets utformning och det nya arbetssättet i skolan ger inte längre täckning för nivågruppering som organisatoriskt begrepp. Arbetet inom en arbetsenhet är inte längre bundet till den enskilda

klassen och inte heller till en årskurs. Arbetsgrupper bildas och upplöses när detta kan främja arbetet och tillgodose den enskilde elevens behov. Att vid ett sådant arbetssätt ha en tidsangivelse för gruppens bestånd är inte längre meningsfullt.

Vad gäller elever som måste ha betydligt mer hjälp än andra behandlar läroplanen dem i ett särskilt avsnitt (Elever med särskilda behov). För att de skall kunna få hjälp på bästa sätt kan det enligt läroplanen vara nödvändigt att samla dem i mindre grupper. Om en sådan gruppering blir bestående under längre tid kan den påverka elevernas självuppfattning. Skolan måste därför undvika att sådana grupperingar blir bestående under längre tid och blir identiska i mer än ett ämne. För att ett individanpassat arbetssätt i skolan skall främjas gäller i detta fall enligt läroplanen som en absolut längsta tidsgräns en termin. Skulle eleven, trots extra stöd under så lång tid, fortfarande ha avsevärda studiesvårigheter måste skolan samråda med elev och föräldrar om grupperingen. Elevvårdskonferensen beslutar i sådana fall om eleven skall få arbeta längre tid i särskild undervisningsgrupp för specialundervisning i ett eller flera ämnen.

Med hänvisning till vad som redovisats om arbetssättet i grundskolan och om anordnande av särskild undervisningsgrupp för specialundervisning föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1984/85:2818 yrkande 10.

Orienteringsämnena på grundskolans högstadium

I fyra motioner tas upp frågor som gäller undervisning och betygsättning i orienteringsämnena på grundskolans högstadium.

I motion 1984/85:1937 (c) anförts att Lgr 80 varit utgångspunkten för en pedagogisk debatt om hur långt integrationen mellan ämnena skall drivas och om integrationen är något som ovillkorligt påbjuds eller är en möjlighet att utnyttja, varvid ämnesstoff och pedagogisk metod slutligt får avgöra. Ordet integration har enligt motionärerna blivit ett modeord när det tillämpas på de samhälls- och naturorienterande ämnena. Om man granskar orienteringsämnenas stoff enligt Lgr 80 finns det enligt motionärerna stora områden som kan kallas ämnesspecifika. Det krävs enligt motionärerna djup förtrogenhet med ämnesstoffet i de samhälls- och naturorienterande ämnena när man skall göra synteser inom ämnesområdena. Vad som i motionen anförts om behovet av fördjupade kunskaper i de enskilda skolämnena anser motionärerna att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna.

I motion 1984/85:2818 (m) yrkande 11 framhålls att även om orienteringsämnena är grupperade i två ämnesgrupper består dessa ändå av ett antal i läroplanen namngivna ämnen. Motionärerna önskar att riksdagen gör ett entydigt uttalande till förmån för att studierna i de enskilda ämnena inte får ersättas av en totalintegrering i ämnesblock. De i gruppen ingående ämnenas identitet får inte suddas ut. Betyg bör vidare sättas i de enskilda ämnena.

I motion 1984/85:2527 (m) erinras om att enligt uppdrag av regeringen den 25 november 1982 skall SÖ senast den 1 mars 1986 till regeringen inkomma med en bedömning av när övergång till ett ämnesövergripande arbetssätt i orienteringsämnena på högstadiet kommer att vara genomförd. Enligt motionärerna har regeringen inte stöd för sitt starka och på sikt ovillkorliga

krav på integration av orienteringsämnena, som regeringsbeslutet från år 1982 ger uttryck för, i riksdagsbeslutet år 1979 då den nya läroplanen för grundskolan antogs (prop. 1978/79:180, UbU 1978/79:45, rskr. 1978/79:422). Enligt motionärerna görs en felaktig tolkning av läroplanen om man hävdar att den innebär ett integrationstvång mellan ämnena och därmed ett tvång att ge sammanfattande betyg. Enligt motionärerna bör betyg sättas i vart och ett av de ämnen som ingår i de samhälls- och naturorienterande ämnesgrupperna. Bestämmelserna om sammanfattande betyg i 6 kap. 9 § i skolförordningen (1971:235) bör ändras i enlighet härmed.

I motion 1984/85:727 (m) ifrågasätts det rimliga i att man för undervisningen i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen av integrationsskäl organiserar tjänstgöring för lärare som omfattar fler ämnen än de som ingår i lärarens kompetens. Enligt motionärerna är det en alarmerande utveckling som pågår, motiverad med det absoluta kravet på ett ämnesövergripande arbetssätt. Man anför att på skolor som har sina lärartjänster besatta av helt och fullt behöriga lärare meddelas uppemot hälften av undervisningen i orienteringsämnena av lärare som saknar behörighet genom att det görs "arbetsbyte". Det bör enligt motionärerna krävas ämneskompetens av lärare som undervisar i orienteringsämnena. Två lärare behöriga i olika ämnen inom en och samma ämnesgrupp kan samverka inom ramen för en arbetsenhet. Motionärerna kräver att regeringen skall ändra utfärdade bestämmelser för att det omgående skall bli en bättre ordning i nu berört avseende.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Under föregående riksmöte fattade riksdagen beslut om en ny lärarutbildning (prop. 1984/85:122, UbU 1984/85:31, rskr. 1984/85:366). Föredragande statsrådet anförde i propositionen beträffande orienteringsämnena att uppdelningen i olika ämnen har stort värde för att förse eleverna med en grundläggande struktur för kunskaperna. Det får enligt statsrådet varken inom skolan eller i lärarutbildningen vara frågan om ett "antingen eller" utan det måste vara ett "både och" när det gäller ämnesövergripande resp. ämnesanknutna inslag i undervisningen.

Med anledning av nyssnämnda proposition och motion 1984/85:2892 (c) beslöt riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna följande (rskr. 1984/85:366):

Utskottet vill för sin del ta fasta på vad föredragande statsrådet har anfört i frågan, nämligen att förslaget i propositionen självfallet inte innebär att de traditionella ämnena har förlorat sin betydelse. Enligt utskottets mening bör lärarutbildningen utformas så att den ger fasta kunskaper i de enskilda ämnena som förekommer på grundskolans läroplan. Endast med utgångspunkt i en sådan kunskapsbas kan läraren med framgång bedriva sådan ämnessamverkan som går under beteckningen samlad undervisning. Det är ett krävande arbete, som förutom goda ämneskunskaper förutsätter att läraren får utbildning i didaktik och insikt i hur man i undervisningen skall kunna främja en ökad samverkan över de traditionella ämnesgränserna. Kunskapsinhämtandet bör utgå från klart definierbara ämnen på ett sådant sätt att de blivande lärarna behärskar både de enskilda ämnena och de områden där ämnessamverkan kan förekomma samt olika sätt att välja stoff och sammanhang för en sådan samverkan.

Riksdagen har vidare uttalat att det är viktigt att komma till rätta med nuvarande förhållande att lärare undervisar i ämnen i vilka de saknar utbildning. Snarast möjligt bör göras upp en plan för hur olika fortbildningsbehov skall kunna täckas (UbU 1984/85:31 s. 20).

Utskottet vill med anledning av vad som anförs i motion 1984/85:2818 slå fast att det i Lgr 80 inte är fråga om att ersätta studierna i de enskilda orienteringsämnena på grundskolans högstadium med en totalintegrering av ämnena i ämnesblock. Undervisningen skall bestå av både ämnesundervisning och ämnesövergripande undervisning. Enligt utskottets mening är det en angelägen uppgift för den lokala skolledningen att se till att undervisningen i orienteringsämnena på högstadiet handhas av lärare som har behörighet för uppgiften. Förutsatt att lärarna gemensamt planerar arbetet är en ordning med två lärare som är behöriga i olika ämnen i ämnesgruppen en fullgod lösning av lärarfrågan. Utskottet har inhämtat att SÖ under år 1986 kommer att färdigställa ett kommentarmaterial beträffande orienteringsämnena på grundskolans högstadium, som kommer att innehålla bl. a. exempel på modeller för samverkan mellan lärare inom en och samma ämnesgrupp. Även den planerade lärarfortbildningen kommer att ta sikte på åtgärder för att främja samverkan mellan olika lärare inom en och samma ämnesgrupp.

Frågan om betyg skall få sättas i framtiden i orienteringsämnena på grundskolans högstadium skall regeringen behandla under våren 1986 (jfr regeringsuppdraget till SÖ den 25 november 1982, UbU 1982/83:18 s. 6. UbU 1984/85:4 s. 6). I avvaktan på resultatet av beredningsarbetet inom regeringskansliet föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1984/85:727, 1984/85:1937, 1984/85:2527 och 1984/85:2818 yrkande 11.

Skolkonferenser

Enligt 2 kap. 1 § skolförordningen (1971:235) är skolkonferensen ett organ för gemensamma diskussioner mellan rektor, personal, elever och föräldrar. Skolkonferens kan vara en konferens för en viss skolenhet (skolenhetskonferens) eller en konferens för alla skolenheterna under rektors ledning i hans arbetsområde. Skolstyrelsen bestämmer beträffande varje rektor huruvida företrädarna skall utses för varje skolenhet för sig eller gemensamt för alla skolenheter samt till vilket antal, för vilken tid och i vilken ordning företrädarna skall utses.

I motion 1984/85:731 (fp) yrkandena 3 och 6 föreslås att man startar försöksverksamhet med beslutande skolkonferenser och att inte skolstyrelsen utan eleverna skall få avgöra hur elevrepresentanter i skolkonferensen skall utses.

Skolkonferensen är ett organ för samråd. Enligt utskottets mening finns det inte anledning att ändra på det förhållandet. Vad gäller formerna för utseende av elevrepresentanter i skolkonferensen vill utskottet erinra om att en arbetsgrupp inom 1983 års demokratiberedning nyligen avlämnat betänkandet Skola för delaktighet (SOU 1985:30). Arbetsgruppen anser att formerna för samråd inte bör regleras centralt och att skolförordningens bestämmelser om bl. a. skolkonferensen därför bör utgå. Beredningen av

arbetsgruppens förslag pågår inom regeringskansliet. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1984/85:731 yrkandena 3 och 6.

UbU 1985/86:1

Vertikalt organiserade skolenheter

Ca 10 % av landets skolenheter på grundskolenivå omfattar årskurserna 1–9 (april 1985). I sådana skolor undervisas ca 20 % av grundskoleeleverna. I ett litet antal fall omfattar vertikalt organiserad skolenhet såväl årskurserna 7–9 av grundskolan som årskurserna 1–3 av gymnasieskolan. Sådan enhet har som regel tillkommit före den 1 juli 1971. Full vertikalitet föreligger vid sådana skolenheter vid vilka samtliga årskurser av grundskolan och gymnasieskolan anordnas.

Enligt motion 1984/85:1861 (m) har den vertikalt organiserade skolenheten vissa fördelar. En spridning av eleverna på ett stort antal årskurser vid den vertikalt organiserade skolan ger möjlighet att motverka vissa åldersgruppers problem och att bygga upp ett faddersystem som fungerar både från social synpunkt och från studiesynpunkt. Äldre kamrater kan hjälpa yngre. Även lärarnas uppgifter blir vid den vertikalt organiserade skolan mera varierande. För såväl deras undervisande som deras elevvårdande verksamhet blir kunskaper och erfarenheter av olika åldrars behov, förutsättningar och problem av stort värde. Enligt motionärerna bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att stimulerande åtgärder bör vidtas i syfte att åstadkomma en tillväxt beträffande skolenheter med såväl grundskola som gymnasialt stadium.

Utskottet vill erinra om att riksdagen våren 1983 på förslag av utbildningsutskottet som sin mening gav regeringen till känna att i de fall kommun anser det vara av värde att anordna skolenhet som omfattar gymnasial utbildning av viss bredd samt ett eller flera grundskolestadier bör en sådan organisationsform inte utgöra hinder, när SÖ prövar ärende om gymnasieskolenhet enligt 2 kap. 20 § skolförordningen (UbU 1982/83:35, rskr. 1982/83:382).

Med hänvisning till uttalandet föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1984/85:1861. Utskottet vill i sammanhanget erinra om riksdagens beslut våren 1985 om en reformerad lärarutbildning (UbU 1984/85:31). Den nya lärarutbildningen ger lärarna behörighet för undervisning i ett större antal årskurser, vilket bör underlätta anordnandet av vertikalt organiserad grundskolenhet.

Fristående skolor m. m.

Enligt bestämmelserna i skollagen får skolplikt fullgöras i en fristående skola, om skolan är godkänd för ändamålet. Godkännande skall meddelas, om skolans utbildning ger kunskap och färdighet som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och färdigheter som grundskolan förmedlar och skolan även i övrigt väsentligen svarar mot grundskolans allmänna mål. Ärende om godkännande skall prövas av skolstyrelsen i den kommun där skolan skall bedriva sin verksamhet.

Riksdagen beslöt hösten 1982 om ett nytt statsbidragssystem för fristående skolor för skolpliktiga elever (prop. 1982/83:1, UbU 1982/83:10, rskr.

1982/83:63). Med anledning av ett antal motioner i statsbidragsfrågan anförde utskottet följande i sitt av riksdagen godkända betänkande (s. 13–14):

Utskottet ansluter sig till principen att ett godkännande av en skola som fristående skola inte automatiskt skall medföra rätt till statsbidrag. Utskottet vill inte på det sätt som föreslås i motionerna medverka till att det vid sidan av det allmänna skolväsendet växer fram ett stort antal fristående skolor med statsbidrag, vilket skulle kunna innebära att de grundläggande principerna i skolväsendets uppbyggnad förändras. Samtidigt delar utskottet den uppfattning som kommit till uttryck både i SEH-kommitténs¹ betänkande och i propositionen att viss verksamhet i fristående skola kan berika och vara av värde för det allmänna skolväsendet. Det utvecklingsarbete som reguljärt sker i grundskolan kan på ett värdefullt sätt kompletteras om, som det anförs i propositionen, enskilda personers intresse och engagemang för praktisk-pedagogisk förnyelse också kan tas till vara genom att en fristående skola får statsbidrag. Statsbidrag bör kunna utgå till skolor vilkas verksamhet bygger på en alternativ pedagogik eller liknande. En fristående skola bör för att få statsbidrag ha en prägel som gör att skolan i något avseende avviker från grundskolan. Det kan vara fråga om såväl en verksamhet bedriven utifrån en särskild pedagogisk helhetssyn (t. ex. Waldorfpedagogik) som en i timplanemässigt eller kursplanemässigt avseende annorlunda upplagd verksamhet. Utskottet vill fästa uppmärksamheten på att det i vissa fall kan uppstå situationer där det av praktiska skäl kan visa sig svårt att utan omfattande administrativa åtgärder inordna viss skolverksamhet inom grundskolans ram (jfr SOU 1981:34 s. 96). SEH-kommittén har pekat på att lärares eller föräldrars förslag till försök inte alltid vinner gehör, eftersom förslagen bedöms alltför resurskrävande eller mindre angelägna än andra aktiviteter.

Enligt riksdagsbeslutet år 1982 skall det ankomma på regeringen att förklara fristående skolor berättigade till statsbidrag enligt de riktlinjer som angetts av riksdagen. Regeringen beslöt den 6 oktober 1983 om statsbidrag till ett antal fristående skolor räknat fr. o. m. läsåret 1983/84. Beslutet avsåg dels fyra internationella skolor, dels fem skolor på kristen grund, dels sju waldorfskolor. En åttonde waldorfskola erhöll bidrag räknat fr. o. m. läsåret 1984/85. Beträffande en nionde waldorfskola som vid detta tillfälle ansökt om bidrag angavs i anslutning till beslutet att skolstyrelsens bedömning av en kursplanerevision måste avvaktas innan ett eventuellt beslut om statsbidrag kunde fattas.

Enligt riksdagens beslut om fristående skolor på gymnasial nivå (prop. 1983/84:118, UbU 1983/84:27, rskr. 1983/84:366) skall det ankomma på regeringen att förklara fristående skolor berättigade till statsbidrag enligt de riktlinjer som angetts av riksdagen. Enligt beslutet bör statligt stöd främst kunna utgå till skolor som genom utbildningsinnehåll, särskild pedagogisk uppläggning av skolarbetet eller på annat sätt utgör ett komplement till det allmänna skolväsendet. Regeringen har den 8 augusti 1985 fattat beslut om statsbidrag till Rudolf Steinerskolan i Göteborg, Martinskolan i Stockholm och Örjanskolan i Järna i vad gäller årskurs 10–12 (15 årselevplatser för varje årskurs och skola) och den 5 september 1985 till Tyska skolan i Stockholm och Lycée Français Saint-Louis i Stockholm i vad gäller de tre första

¹ Kommittén (U 1979:13) angående skolor med enskild huvudman.

årskurserna av det gymnasiala stadiet (15 årselevplatser för varje årskurs och skola).

UbU 1985/86:1.

I motion 1984/85:1508 (fp) yrkande 3 föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att regeringen bör ha en generös och välvillig syn på förekomsten av fristående skolor med statsstöd. Välgrundade önskemål om sådan skola från enskilda individer bör det vara ett allmänt intresse att tillgodose.

Enligt motion 1984/85:2818 (m) yrkande 27 bör regeringen lägga fram förslag med innebörden att varje fristående skola som uppfyller skollagens krav för godkännande skall kunna erhålla statligt bidrag som motsvarar högst de kostnader som staten har för elever i grundskolan. Vidare yrkas i motion 1984/85:1311 (m) att riksdagen beslutar att statsbidrag skall utgå till Bladins skola i Malmö.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Statsrådet Göransson har i ett frågesvar den 10 oktober 1985 meddelat att i utbildningsdepartementet bereds för närvarande ansökningar om statsbidrag till ytterligare nio fristående skolor på grundskolenivå och att dessa kommer att prövas med utgångspunkt i de kriterier för statsbidrag som riksdagen lade fast hösten 1982.

Vad gäller fristående skolor på det gymnasiala stadiet har SÖ hos regeringen i anslagsframställningen för budgetåret 1986/87 föreslagit att årselevplatsramen ökas med 700 platser för att möjliggöra en reell prövning av skolans ansökningar om bidrag utifrån de principer riksdagen antagit våren 1984.

Med hänvisning till vad som redovisats föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1311, 1984/85:1508 yrkande 3 och 1984/85:2818 yrkande 27.

Under förutsättning att viss undervisning i svenska meddelas föreslås i motion 1984/85:731 (fp) yrkande 9 att statsbidrag skall kunna utgå till fristående skola med finska som undervisningsspråk om den också i övrigt motsvarar de kvalitetskrav som nuvarande bestämmelser förutsätter.

Utskottet erinrar om skollagens bestämmelse enligt vilken skolstyrelse under vissa villkor skall meddela godkännande av fristående skola. Beslut har år 1985 fattats om reguljära former för undervisning på hemspråk såsom finska i grundskolan. Motsvarande undervisningsanordningar får självfallet förekomma även i fristående skola. Statsbidrag till sådan skola skall prövas av regeringen med utgångspunkt i de riktlinjer som riksdagen angav hösten 1982.

Elever som endast för kortare tid är bosatta i riket kan fullgöra skolplikt i fristående skola med utländsk läroplan, t. ex. finsk (internationell skola), om skolan av regeringen har godkänts för ändamålet. För godkännande krävs att skolans utbildning som helhet betraktad är likvärdig med grundskolans. Skolan skall förmedla kunskaper och färdigheter som underlättar fortsatt skolgång utomlands. Undervisning i svenska språket och om svenska förhållanden skall meddelas i den omfattning som de i Sverige för kortare tid bosatta eleverna behöver. Frågan om statsbidrag till skola med sådan läroplan prövas av regeringen med utgångspunkt i de övriga utbildningsinsatser som görs för folkgruppen i fråga.

Med hänvisning till vad som redovisats föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1984/85:731 yrkande 9.

UbU 1985/86:1

Pedagogiska frizoner

I motion 1984/85:1356 (fp) hävdas att utvecklingsarbete i det offentliga skolväsendet som regel måste subventioneras kraftigt för att över huvud taget komma till stånd. För att få ett annat utvecklingsklimat föreslår motionärerna mot denna bakgrund inrättande av speciella pedagogiska frizoner, t. ex. ett rektorsområde. Syftet med den pedagogiska frizonen är att ge enskilda rektorsområden möjlighet att pröva nya undervisnings- och organisationsformer utan hinder av ett begränsande regelsystem (läroplanens tim- och kursplaner, regler för medinflytande för föräldrar och elever etc.). I en sådan pedagogisk frizon skall lärare som har en gemensam pedagogisk grundsyn verka.

För närvarande skall ett antal s.k. frikommunförsök starta. Enligt utskottets mening bör resultatet av den försöksverksamheten avvaktas innan nya försök påbörjas. Vidare erinrar utskottet om att det i grundskolan finns möjlighet till lokala initiativ i fråga om alternativ pedagogik. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1984/85:1356.

Betyg

Slutbetyg från grundskolan bör enligt motionerna 1984/85:323 (c) yrkande 4, 1984/85:2530 (m) och 1984/85:2818 (m) yrkande 8 få omprövas och det nya betyget få tillgodoräknas vid intagning till gymnasieskolutbildning. Enligt motion 1984/85:2530 bör även avgångsbetyg från gymnasieskolan kunna omprövas och få tillgodoräknas vid ansökan till högskolan.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Slutbetyg avseende grundskolans högstadium får utfärdas för sådana elever inom kommunal och statlig vuxenutbildning som tidigare fått slutbetyg från grundskolan (motsv.) om den studerande beviljas utbildningsbidrag enligt bestämmelserna för arbetsmarknadsutbildning för att bedriva studier på grundskolenivå. Nytt slutbetyg får också, enligt riksdagens beslut vid riksmötet 1978/79 (prop. 1978/79:180, UbU 1978/79:45, rskr. 1978/79:422), utfärdas om den studerande beviljats särskilt vuxenstudiestöd för grundskolestudier eller om det ursprungliga betyget är ofullständigt eller om minst fem år förflutit sedan det ursprungliga slutbetyget utfärdades. Vid ändringen av reglerna år 1979 uttalade föredragande statsrådet att den som i vuxen ålder är beredd att satsa tid och kraft på förnyade studier på grundskolenivå som regel har starka skäl för detta (prop. 1978/79:180 s. 100). Enligt vad som anfördes ligger det i samhällets intresse att ta vara på detta studieintresse.

Den som tidigare fått avgångsbetyg från gymnasieskolan kan under vissa förutsättningar erhålla ett nytt avgångsbetyg i enlighet med de bestämmelser som finns i läroplanen för kommunal och statlig utbildning för vuxna (LVUX 82, SÖ:s publikation Läroplaner 1985:7, 1985:8, s. 46 och 51).

Med hänvisning till vad som redovisats föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1984/85:323 yrkande 4, 1984/85:2530 och 1984/85:2818 yrkande 8.

UbU 1985/86:1

Vissa läroplansfrågor m. m.

I ett antal motioner behandlas frågor som rör läroplanen för grundskolan (Lgr 80). I några av dem krävs ett ökat utrymme för vissa inslag i skolans undervisning, i andra föreslås mera detaljerade föreskrifter för inriktningen av undervisningen i ämne eller del av ämne.

I motion 1984/85:2818 (m) yrkas att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att *kunskapsmålet* måste ges prioritet framför andra uppgifter som pålagts skolan (yrkande 1). Motionärerna begär också att *en översyn av läroplanen* för grundskolan skall göras i syfte att dels ge ämnesstoffet en rimlig omfattning i förhållande till timplanerna (yrkande 5), dels uppnå ökade valmöjligheter i högstadiet (yrkande 9).

Utskottet erinrar om att motionsyrkanden av motsvarande innebörd framställdes även vid föregående riksmöte. Utskottet, som då avstyrkte yrkandena (UbU 1984/85:4 s.3–5), inledde med att citera skollagens första paragraf. I den föreskrivs att den genom samhällets försorg bedrivna undervisningen av barn och ungdom har till syfte att meddela eleverna kunskaper och öva deras färdigheter samt i samarbete med hemmen främja elevernas utveckling till harmoniska människor och till dugliga och ansvarskännande samhällsmedlemmar. Utskottet erinrade också om att föredragande statsrådet i 1983 års budgetproposition utvecklat denna syn på elevernas skolgång. Utskottet anförde vidare bl. a. följande:

Att stärka demokratin och skapa ökad jämlikhet i samhället är grundläggande för det svenska skolväsendet. Utbildningen spelar följaktligen en stor roll för fördelningen av välfärd och inflytande, för den kulturella miljön och för att förbereda människor för en aktiv samhällsverksamhet.

För att nå de uppställda målen krävs enligt utskottet en yttre organisation av skolan som präglas av enhetlighet. Hela utbildningen under de första nio åren är tillgänglig för alla. Därmed har man närmat sig ett av jämlikhetsmålen, att ge alla ungdomar oberoende av bostadsort och ekonomisk bakgrund en bred grundutbildning och lika möjligheter till fortsatt utbildning i det frivilliga skolväsendet. Genom ett gemensamt innehåll i undervisningen har grunden lagts till gemensamma referensramar för ungdomarna. Ett annat uttryck för samma strävan har varit och är att ge skolklassen en allsidig social sammansättning. På så sätt möts människor med olika social bakgrund, med olika erfarenheter och värderingar. Därigenom kan bryggas av förtroendet och respekt slås mellan grupper och individer.

Samtidigt som utbildningspolitiken har strävat mot enhetlighet när det gäller den yttre organisationen har den strävat mot mångfald när det gäller att utveckla det inre arbetet i skolan. Kraven på eleverna i skolan kan inte göras enhetliga. Barnen har skiftande förutsättningar och intressen. Den stimulans som deras hem- och fritidsmiljö kan ge är skiftande. Kraven på eleverna och på skolan måste därför variera.

De övergripande målen om demokrati och jämlikhet kan enligt utskottet bäst tillgodoses inom ramen för en enhetlig organisation.

Utskottet vill i sammanhanget erinra om att SÖ har fått regeringens uppdrag att närmare precisera de grundläggande basfärdigheter och baskunskaper i centrala ämnen som varje elev måste tillägna sig. I anslagsframställningen för budgetåret 1986/87 (tryckta delen R 85:1 s. 26-32) har SÖ föreslagit att ett nationellt program för målrelaterad utvärdering av kunskaper och färdigheter skall påbörjas och bl. a. utgöra ett första steg i arbetet med detta uppdrag.

Med hänvisning till vad utskottet redovisat och till att den nya läroplanen trätt i kraft så sent som läsåret 1982/83 föreslår utskottet att riksdagen avslår yrkandena 1, 5 och 9 i motion 1984/85:2818.

I motion 1984/85:2316 (c) yrkande 1 hemställs att SÖ skall få i uppdrag att göra en utvärdering av hur skolans mål om *jämställdhet* omsätts i praktisk handling mot bakgrund av att skolan genom olika bestämmelser i läroplaner samt genom riksdagsbesluten om studie- och yrkesorientering och om skolforskning och personalutveckling fått ett omfattande ansvar för att driva jämställdhetsfrågorna. SÖ bör enligt motion 1984/85:1916 (s) yrkande 3 göra en plan för hur jämställdhetsarbetet i skolan ytterligare skall främjas och för hur den sneda rekryteringen till olika utbildningslinjer skall motverkas.

I flera motioner betonas studie- och yrkesorienteringens roll i strävandena att motverka könsbundna *studie- och yrkesval*, speciellt hos flickorna. I motion 1984/85:2316 yrkande 2 begärs att en systematiskt bedriven försöksverksamhet med studie- och yrkesorientering skall genomföras i enlighet med den tidigare jämställdhetskommitténs förslag. Skolan bör enligt motion 1984/85:1870 (m) aktivare uppmärksamma flickornas studie- och yrkesval, upplysa dem om att egenföretagande kan vara ett framtida arbete och ge dem en positiv syn på den nya teknikens möjligheter att ge arbete och arbetsuppgifter. I motion 1984/85:2175 (fp) hemställs dels att SÖ på försök skall anordna särskilda enkönade kurser i teknik och data (yrkande 2), dels att den praktiska arbetslivsorienteringen bör innefatta yrken som är typiska för det motsatta könet samt kompletteras med sommarkurser för arbetslösa flickor för att orientera dem om otraditionella yrkesval (yrkande 3). För att bryta de traditionella yrkesvalen och bredda kvinnornas arbetsmarknad är det enligt motion 1984/85:2510 (c) nödvändigt med bättre information till föräldrarna och skolans personal.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Som påpekas i flera av motionerna har riksdagen genom läroplansbeslut och genom beslut om studie- och yrkesorientering, personalutveckling m. m. givit skolan ett omfattande ansvar för att verka för jämställdhet i skola och samhälle.

I sin anslagsframställning (tryckta delen, R 85:1) har SÖ i ett särskilt avsnitt gjort en redovisning av hur arbetet med jämställdhetsfrågor praktiskt bedrivs och vilka planer för en vidare utveckling som finns. Situationen inom området teknik-naturvetenskap redovisas. Bl. a. har SÖ i brev till rektorer inom grundskolan och gymnasieskolan påpekat att flickor kunnat tillgodogöra sig undervisningen bättre i grupper med enbart flickor men samtidigt påpekat att sådana grupper inte får bli annat än tillfälliga stimulansinslag i skolarbetet. Annars finns det en risk för en permanent uppdelning i poj- och flickteknik. SÖ erinrar om att riksdagen anvisar särskilda medel till

sommarkurser i teknik för flickor. SÖ framhåller också att det finns behov av mera forskning om flickorna och ämnena teknik och naturvetenskap. Vidare redovisas att olika projekt startats inom skolan med hjälp av de medel som anvisats via arbetsmarknadshuvudtiteln för att stimulera kvinnor till arbete och vidareutbildning inom industrin. Erfarenheterna av dessa insatser skall tas till vara för att användas i det fortsatta arbetet inom skolan med att stimulera otraditionella yrkesval, t. ex. genom besök i skolan från näringslivet och genom förbättrad information till föräldrarna. SÖ pekar avslutningsvis på att skolan inte ensam kan klara den typ av samhällsförändring det är fråga om.

Mot bakgrund av vad som anförts anser utskottet att riksdagen för närvarande inte behöver begära någon särskild utvärdering eller plan för jämställdhetsfrågorna inom skolan. Som framgår av SÖ:s redovisning av skolans insatser för att öka jämställdheten inom utbildning och arbetsliv har initiativ tagits och projekt genomförts av det slag som motionärerna begär. Riksdagen bör därför avslå motionerna 1984/85:1870, 1984/85:1916 yrkande 3, 1984/85:2175 yrkandena 2 och 3, 1984/85:2316 yrkandena 1 i denna del och 2 samt 1984/85:2510.

I motion 1984/85:2547 (m) yrkande 1 hemställs att tiden för ämnet *hemkunskap* på grundskolans högstadium skall ökas från fyra till fem stadieveckotimmar genom utnyttjande av den tid som disponeras för fria aktiviteter. Motionärerna anser att människor i vår tid med ansträngd ekonomi och begränsad fritid måste få bättre kunskaper för att kunna sköta de nödvändiga göromålen i ett hem och den privata ekonomin. Enligt yrkande 2 i motionen bör ämnet hemkunskap i fortsättningen kallas konsumentkunskap.

Utskottet vill först erinra om att konsumentfrågorna enligt Lgr 80 är ämnesövergripande och inte att hänföra till endast ett ämne. I ämnet hemkunskap är huvudmomenten kost, hygien, miljö, konsumentekonomi och samlevnad. Mot denna bakgrund är det enligt utskottets mening inte lämpligt att ändra namnet på ämnet hemkunskap till konsumentkunskap. Utskottet anser inte heller att timplanerna bör ändras på det sätt som föreslås i motionen. De viktiga frågor som främst ingår i undervisningen i hemkunskap kan också utgöra en naturlig del i undervisningen i andra ämnen såsom orienteringsämnen och matematik. Utskottet vill också erinra om att den tid som står till förfogande för fria aktiviteter numera har minskats från fem stadieveckotimmar till tre. Bara en timme skulle återstå för fria aktiviteter om motionärernas förslag genomfördes.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1984/85:2547.

En översyn av matematikämnets innehåll begärs i motion 1984/85:2818 (m) yrkande 4. Enligt motionen bör färdighetsträningen ges stort utrymme i matematikundervisningen. Varje elev skall få en säkerhet i att behandla vanligt förekommande beräkningar. Vidare bör det matematiska "språkets" betydelse för utvecklingen av logiskt tänkande uppmärksammas.

Mot bakgrund bl. a. av resultaten av en internationell undersökning (genomförd av International Association for Evaluation of Educational

Achievement, IEA) om kunskaper och färdigheter i matematik har en arbetsgrupp inom utbildningsdepartementet tillsatts för att förutsättningslöst pröva resultat och utformning av matematikundervisningen i grundskolan och gymnasieskolan. Gruppen skall också granska undervisningen i matematik inom lärarutbildningen. Även läromedelssituationen skall bedömas. Resultat av gruppens arbete avses föreligga under våren 1986. Mot bakgrund av att de aktualiserade frågorna numera övervägs inom den nyligen tillsatta arbetsgruppen avstyrks yrkande 4 i motionen.

I två motioner behandlas *dans i skolans undervisning*. Enligt motion 1984/85:728 (s) är kunskap och färdighet i modern sällskapsdans ett viktigt led i barns och ungdomars sociala fostran. Motionärerna refererar också erfarenheter som visar att barn har lättare att koncentrera sig i skolarbetet efter en danslektion. Pågående verksamhet med dans i skolan bör utvärderas och undervisning i modern sällskapsdans införas i alla årskurser i grundskolan. I motion 1984/85:1848 (m) redovisas flera kända psykologers och pedagogers syn på dansens betydelse för barns utveckling. Mot denna bakgrund anser motionären att riksdagen bör göra ett uttalande om att dans, gärna knuten till den kommunala musikskolans verksamhet, är önskvärd och värdefull (yrkande 2 i denna del). I motionen lämnas exempel på kommuner där sådan verksamhet redan finns.

Utskottet har vid tidigare tillfällen med anledning av motioner redovisat att dans enligt Lgr 80 skall ingå i skolans undervisning i både idrott och musik (senast UbU 1984/85:4). I så måtto är således motionärernas önskemål om dans i skolans undervisning tillgodosedda. Hur denna skolans dansundervisning genomförs är delvis beroende av de lokala möjligheterna och förutsättningarna. I vissa kommuner har t. ex. danspedagog anlitats för dansundervisningen. Vad slutligen gäller den kommunala musikskolan är en utveckling av denna till en kommunal musik- och dansskola beroende av lokala initiativ.

Något initiativ i frågan om dansundervisning i skolan är mot bakgrund av vad som här anförts inte nödvändigt. Utskottet avstyrker därför motionerna 1984/85:728 och 1984/85:1848 yrkande 2 i denna del.

I skolans biologiundervisning bör enligt motionerna 1984/85:307 (fp) i denna del och 1984/85:518 (c) yrkande 1 ingå *undervisning om djurens behov och livsvillkor* samt om människans ansvar för djuren. I motionerna exemplifieras hur husdjurens livsvillkor skiljer sig från de förhållanden som djuren har i sin naturliga miljö. Det måste vara en viktig uppgift för skolan att främja en ansvarsfull inställning till djur och markera ett avståndstagande från varje form av djurplågeri och onödigt dödande av djur.

Utskottet erinrar om att enligt Lgr 80 (s. 114–115) skall eleverna i undervisningen i naturorienterande ämnen ”lära känna vanliga växter och djur och få perspektiv på hur olika former av liv utvecklats på jorden. Vidare skall eleverna få kunskap om hur naturen fungerar, vanliga naturtypers uppbyggnad samt hur människan tidigare och i dag påverkar naturmiljön. Undervisningen skall visa hur kunskap om naturmiljön kan användas i samhällsarbetet, göra eleverna medvetna om människans ansvar för sin och kommande generationers livsmiljö och väcka deras respekt för allt levande”. Utskottet utgår från att skolan undervisar eleverna om djurens behov och

livsvillkor samt verkar för en ansvarsfull inställning till djur. Riksdagen bör enligt utskottets mening inte göra något särskilt uttalande i frågan, varför motionerna 1984/85:307 i denna del och 1984/85:518 yrkande 1 bör avslås. UbU 1985/86:1

Eleverna bör enligt motion 1984/85:307 i denna del inte utföra *djurdissektioner*. I motion 1984/85:518 yrkande 2 hemställs om att elever med etiskt grundade betänkligheter inte skall behöva delta i undervisningsmoment som kan innebära plåga för djur eller som förutsätter att djur avlivas för ändamålet.

Vid det föregående riksmötet behandlade utskottet ett motsvarande motionsyrkande (UbU 1984/85:5 s. 7). Utskottet redovisade då vilka bestämmelser som finns på området samt att SÖ sänt ut specialinformation i frågan till samtliga skolor, skolstyrelser och länskolnämnder. Utskottet konstaterade att gällande bestämmelser är så utformade att obehagliga upplevelser för eleverna inte skall behöva äga rum. När det gäller såväl djurförsök som dissektion utgick utskottet från att lärarens förmåga att bedöma elevernas reaktion i en viss situation inte leder till att elever mot sin vilja tvingas bevittna något som de finner stötande. Utskottet ville emellertid inte medverka till att vissa utbildningsmoment generellt skall anges som frivilliga. Efter utskottets avstyrkande avlog riksdagen motionsyrkandet. Utskottet har inte funnit anledning för riksdagen att nu ändra sitt tidigare ställningstagande, varför även motionerna 1984/85:307 i denna del och 1984/85:518 yrkande 2 bör avslås av riksdagen.

Skolans *trafikundervisning* bör enligt motion 1984/85:1865 (c) effektiviseras och reformeras. Trafikundervisningen skall börja redan i förskolan och intensifieras under skoltiden. I gymnasieskolan skall trafikundervisningen bereda eleverna möjlighet att skaffa sig kompetens för körkortsutbildning.

I Lgr 80 föreskrivs att eleverna skall få trafikträning m. m. i orienteringsämnena i skolan. Vidare har SÖ givit ut en utförlig handledning i frågan, Skolan och trafiken. Utskottet är av bl. a. samhällsekonomiska skäl inte berett att föreslå att körkortsutbildning för alla elever skall rymmas inom den reguljära skolundervisningen. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1984/85:1865.

En utredning bör enligt motion 1984/85:617 (c) göras om förutsättningarna för att i skolan införa obligatorisk utbildning i *första hjälpen vid olycka*.

I Lgr 80 anges i kursplanen för de naturorienterande ämnena att eleverna på mellanstadiet skall få undervisning om åtgärder som barnen själva kan vidta för att förebygga och behandla sjukdomar och olycksfall. På högstadiet skall de få undervisning om olyckor och första hjälpen vid olycksfall. Inom ämnet idrott skall livräddningsövningar av olika slag ingå i undervisningen på alla tre stadierna.

Enligt utskottets uppfattning är inte någon utredning om införande av obligatorisk utbildning i olycksfallskunskap nödvändig mot bakgrund av de föreskrifter om livräddningsövningar och om undervisning i första hjälpen vid olyckor som redan finns. Riksdagen bör således avslå motion 1984/85:617.

Skolans undervisning i *etik* bör enligt motion 1984/85:1906 (m) utredas. Enligt motionärens mening bör undervisning i etik införas i grundskolan och grundas på tio Guds bud. Riksdagen bör enligt motion 1984/85:1943 (vpk) uttala att vissa i motionen exemplifierade *religiösa inslag* i undervisningen, såsom bordsbön, psalmsång, skolavslutning i kyrkor, tal i skolan av präster m. m., inte är förenliga med läroplanen och de övriga bestämmelser som reglerar skolans verksamhet.

Utskottet har i tidigare sammanhang redovisat vad som finns föreskrivet i Lgr 80 om undervisningen i religionskunskap och etik och även fogat utdrag ur Lgr 80 till ett betänkande om bl. a. dessa frågor (UbU 1982/83:4). Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen inte bör göra något uttalande om skolans etikundervisning. Motion 1984/85:1906 bör således avslås av riksdagen.

Även motion 1984/85:1943 är till stor del tillgodosedd med vad som finns föreskrivet i Lgr 80 om undervisningen i religionskunskap och med att det är klart uttalat i läroplanen att respekten för människans egenvärde och aktningen för andra skall vara den etiska grunden för skolans arbete med frågor i vilka människor i vårt land har skiljaktiga värderingar. Alla föräldrar skall med samma förtroende kunna skicka sina barn till skolan förvissade om att dessa inte blir påverkade från skolans sida till förmån för den ena eller den andra av inbördes kämpande åskådningar och uppfattningar. I frågor där det föreligger olika uppfattningar skall skolans undervisning därför vara saklig och allsidig. I vad gäller de konkreta frågor som tas upp i motionen vill utskottet påpeka att t. ex. psalmerna ingår i det kulturarv som skolan bör föra vidare. Frågan om bordsbön har berörts i riksdagen i ett frågesvar den 3 maj 1983 (prot. 1982/83:136 s. 21–22). Vidare har justitiekanslern den 10 oktober 1983 anfört att gemensam bordsbön inte strider mot läroplanens grundtankar utan kan få förekomma om full frivillighet att delta föreligger. Det krävs dock, enligt justitiekanslern, att bordsbönen sker under sådana former att frivilligheten är en reell frivillighet.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att motion 1984/85:1943 avslås av riksdagen.

I motion 1984/85:2501 (s) hemställs om en översyn med syfte att förbättra forskning, undervisning och information om *mänskliga rättigheter*. I motionen redovisas bl. a. att UNESCO:s generalkonferens antagit en plan för åren 1981–1987 för utveckling av undervisningen om mänskliga rättigheter. En lång rad åtgärder för att förbättra undervisningen föreslås i motionen, bl. a. beträffande lärarutbildningen, läromedlen, personalutvecklingen och samverkan mellan skolan och internationella organisationer. Vidare förordas att forskning om de mänskliga rättigheterna skall prioriteras.

I Lgr 80 finns föreskrifter om undervisning om de mänskliga rättigheterna. SÖ har hösten 1985 givit ut en skrift (S 85:13 i serien Servicematerial), Fredsundervisning, Fred-Frihet-Utveckling-Mänskliga rättigheter. Skriften har karaktären av kommentarmaterial till både grundskolans och gymnasieskolans läroplaner. Enligt utbildningsplanerna för samtliga lärarutbildningslinjer skall undervisningen främja förståelsen för andra länder och internationella förhållanden.

Många av de åtgärder som förordas i motionen för att förbättra undervisningen om mänskliga rättigheter är sådana som myndigheter och skolor själva kan besluta om. Verksamheter pågår också på många områden, vilket bl. a. redovisats i en interpellationsdebatt i riksdagen den 2 april 1984.

Frågor om övergripande prioriteringar av olika forskningsområden tas numera i allmänhet upp i samband med de forskningspolitiska propositionerna. Nästa forskningspolitiska proposition väntas föreläggas riksdagen våren 1987.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår yrkandet i motion 1984/85:2501 om en översyn av undervisning m. m. om de mänskliga rättigheterna.

Åtgärder bör enligt motion 1984/85:1840 (c) yrkande 1 vidtas för att stimulera *teckenspråksundervisningen* i skolan och därigenom vidga kretsen av teckenspråkskunniga.

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motioner med motsvarande yrkanden och då avstyrkt dem därför att det skulle innebära ett alltför stort ingrepp i läroplanen och få konsekvenser för andra ämnen om teckenspråk infördes som ett separat ämne i grundskolan (UbU 1983/84:s. 5). Utskottet vill framhålla att det även är en fråga om resurser. Brist på teckenspråkslärare skulle t. ex. kunna vara ett hinder för en mera omfattande teckenspråksundervisning i grundskolan. Utskottet föreslår mot bakgrund av det anförda att riksdagen avslår yrkande 1 i motion 1984/85:1840.

I motion 1984/85:1840 hemställs också om åtgärder för att stimulera teckenspråksundervisning inom bildningsorganisationerna (yrkande 2) och för att fler anställda i offentlig verksamhet skall få kunskaper i teckenspråket (yrkande 3).

Med hänvisning till vad utskottet anför i sitt betänkande 1982/83:22 (s. 7-8) om bl. a. det fria och frivilliga folkbildningsarbetet, om möjligheterna till tilläggsbidrag till vissa studiecirklar och om skyldigheten för myndigheter att anlita tolk föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1984/85:1840 yrkandena 2 och 3.

I motion 1984/85:1860 (m) tas upp frågan om *teckenspråk som hemspråk*. Motionärerna menar att hörande barn till döva föräldrar skall jämföras i statsbidragshänseende med de barn i skolväsendet som har ett annat språk än svenska som ett levande inslag i hemmet och som är berättigade till hemspråksundervisning i skolan.

Utskottet vill med anledning av motionen anföra följande.

De primära behoven beträffande språkutvecklingen hos hörande barn till döva föräldrar kan i flertalet fall vara en mycket tidig träning i svenska språket. Av betydelse är således tidiga insatser genom kommunens försorg, t. ex. i form av förtur till kommunal barnomsorg.

I vad gäller barn i skollåldern erinrar utskottet om att frågan huruvida elever i grundskolan skall ha rätt till teckenspråksundervisning i skolan om någon i familjen (syskon eller föräldrar) är döv och teckenspråket därför används vid kommunikation i hemmet berördes i proposition 1983/84:27 om åtgärder för elever med handikapp i det allmänna skolväsendet. Föredragande statsrådet påpekade att en möjlighet att förverkliga detta finns genom att

teckenspråksutbildning kan anordnas som tillvalskurs om elevunderlaget är tillräckligt. Enligt uppgift från SÖ har sådana tillvalskurser i teckenspråk anordnats under senare år, men bristen på lärare har många gånger varit ett hinder.

Utskottet vill i sammanhanget även erinra om att särskilt statsbidrag kan utgå till undervisning i teckenspråk som anordnas vid folkhögskola eller specialskola för hörande syskon till döva elever. Även teckenspråksundervisning vid folkhögskola för föräldrar till döva barn får ett särskilt stöd. Såvitt utskottet kunnat utröna har det inte gjorts någon framställning om att utsträcka denna undervisning även till hörande barn till döva föräldrar. Utskottet förutsätter att berörda myndigheter uppmärksammar eventuella behov även hos denna kategori och lämnar förslag om de åtgärder som bedöms nödvändiga. Utskottet, som inte nu har underlag för att ta ställning till frågan huruvida teckenspråksundervisningen av hörande barn till döva föräldrar skall jämföras i statsbidragshänseende med hemspråksundervisning i grundskolan, föreslår att riksdagen avslår motion 1984/85:1860.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkande 3 i motion 1984/85:2316 om jämn könsfördelning i *de lokala planeringsråden* (SSA-råden) med hänvisning till vad utskottet anförde i sitt betänkande 1984/85:5 (s. 6) bl. a. om SÖ:s rekommendation om att en jämn könsfördelning i råden skall eftersträvas.

Beträffande *skolans måltider som ett led i undervisningen* erinrar utskottet om vad utskottet anförde i frågan i sitt betänkande UbU 1982/83:18 s. 12. Utskottet uttalade då bl. a. att skolan har en viktig uppgift att fylla när det gäller att bidra till elevernas kunskaper om hur viktigt det är med goda kostvanor. Skolmåltiden bör inte ses isolerad från skolans övriga verksamhet. Syftet med motionärernas önskemål om skollunchen som en pedagogisk resurs kan nås inom ramen för kommunernas möjligheter till egna initiativ. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion 1984/85:1023 (c).

Riksdagen bör enligt motion 1984/85:1905 (m) som sin mening ge regeringen till känna att allmän utbildning i *skogsvård* skall ges alla elever i grundskolan och att skogsvård bör vara ett särskilt ämne. Utskottet hänvisar till vad som anfördes med anledning av ett motsvarande motionsyrkande vid riksmötet 1982/83 om betydelsen av kunskaper om skogen och om skogsstyrelsens och skogsvårdsstyrelsens projekt Skogen i skolan (UbU 1982/83:4 s. 7). Numera finns ett kommentarmaterial till Lgr 80, Fältstudier i undervisningen, som har ett särskilt avsnitt Skolan i skogen, Skogen i skolan. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1984/85:1905.

Hemställen

Utskottet hemställer

1. beträffande *tidigarelagd skolstart*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:618, 1984/85:731 yrkande 4 och 1984/85:2818 yrkande 2,

2. beträffande *hemuppgifter*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1924,
3. beträffande *åtgärder för att stärka språkens ställning i skolan*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1868,
4. beträffande *alternativkurser i tyska och franska*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2531,
5. beträffande *nivågruppering*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2818 yrkande 10,
6. beträffande *undervisning och betyg i orienteringsämnena på grundskolans högstadium*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:727, 1984/85:1937, 1984/85:2527 och 1984/85:2818 yrkande 11,
7. beträffande *skolkonferenser*
att riksdagen avslår motion 1984/85:731 yrkandena 3 och 6,
8. beträffande *vertikalt organiserade skolenheter (grundskola och gymnasieskola)*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1861,
9. beträffande *statsbidrag till fristående skolor*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1311, 1984/85:1508 yrkande 3 och 1984/85:2818 yrkande 27,
10. beträffande *statsbidrag till fristående skola med finska som undervisningsspråk*
att riksdagen avslår motion 1984/85:731 yrkande 9,
11. beträffande *pedagogiska frizoner*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1356,
12. beträffande *komplettering av betyg*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:323 yrkande 4, 1984/85:2530 och 1984/85:2818 yrkande 8,
13. beträffande *vissa prioriteringar inom skolans område*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2818 yrkande 1,
14. beträffande *översyn av läroplanen för grundskolan*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2818 yrkandena 5 och 9,
15. beträffande *en utvärdering av hur skolans mål om jämställdhet omsätts i praktisk handling*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2316 yrkande 1 i denna del,
16. beträffande *en plan för jämställdhetsarbetet m. m.*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1916 yrkande 3,
17. beträffande *flickornas studie- och yrkesval m. m.*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1870,
18. beträffande *yrkesorientering och vissa kurser för flickor*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2175 yrkandena 2 och 3,
19. beträffande *viss försöksverksamhet med studie- och yrkesorientering*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2316 yrkande 2,
20. beträffande *yrkesval och behov av information till föräldrar och skolpersonal*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2510,

21. beträffande *hemkunskap*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2547,
22. beträffande *översyn av matematikämnet*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2818 yrkande 4,
23. beträffande *dansundervisning i skolan*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:728 och 1984/85:1848 yrkande 2 i denna del,
24. beträffande *undervisning om djurens behov och livsvillkor*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:307 i denna del och 1984/85:518 yrkande 1,
25. beträffande *djurdissektioner m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:307 i denna del och 1984/85:518 yrkande 2,
26. beträffande *trafikundervisning*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1865,
27. beträffande *första hjälpen vid olycka*
att riksdagen avslår motion 1984/85:617,
28. beträffande *etikundervisning*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1906,
29. beträffande *vissa religiösa inslag i undervisningen*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1943,
30. beträffande *undervisning m. m. om de mänskliga rättigheterna*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2501,
31. beträffande *teckenspråksundervisning i grundskolan*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1840 yrkande 1,
32. beträffande *teckenspråksundervisning inom bildningsorganisationerna m. m.*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1840 yrkandena 2 och 3,
33. beträffande *teckenspråk som hemspråk*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1860,
34. beträffande *sammansättning av de lokala planeringsråden (SSA-råden)*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2316 yrkande 3,
35. beträffande *skolans måltider som ett led i undervisningen*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1023,
36. beträffande *skogsvård*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1905.

Stockholm den 7 november 1985

På utbildningsutskottets vägnar

Georg Andersson

Närvarande: Georg Andersson (s), Per Unckel (m), Helge Hagberg (s), Ylva Annerstedt (fp), Lars Svensson (s), Birgitta Rydle (m), Barbro Nilsson (s), Lars Leijonborg (fp), Göran Allmér (m), Margareta Hemmingsson (s), Larz Johansson (c), Björn Samuelson (vpk), Marita Bengtsson (s), Kristina Svensson (s) och Marianne Andersson (c).

1. Tidigarelagd skolstart (mom. 1)

Per Unckel, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar "I proposition" och slutar "1984/85:2818 yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Skolplikten inträder i Sverige med början höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år. En internationell jämförelse visar att detta är förhållanden sent. I England börjar eleverna vid sex års ålder i "primary school", i Frankrike börjar eleverna skolan, "école primaire", likaledes vid sex års ålder. Samma är förhållandet i Förbundsrepubliken Tyskland och i USA. Vid slutet av det första skolåret förutsätts eleverna kunna läsa, skriva och ha någon färdighet i räkning. Erfarenheten från dessa och andra länder visar att flertalet barn utan svårigheter kan börja sin skolgång redan i sexårsåldern.

En sänkning av skolpliktsåldern för Sveriges del skulle innebära att man tar till vara barnens vilja och förmåga till en mer systematisk inläring under en mycket receptiv del av deras liv. Försöksverksamhet har i vårt land bedrivits med läs- och skrivmognadsstimulerande övningar i förskolan. Den visar att barnen är mogna för dessa övningar och visar stort intresse för läsning och skrivning. Många sexåringar visar tecken på att tröttna på verksamheten i förskolan. Detta problem skulle försvinna om de får börja skolan tidigare.

Den sena skolplikten kunde vara motiverad i en tid när barnens verksamhet i hemmet var mer inriktad på praktiska lekar och deltagande i de vuxnas sysslor. Skolvägen var dessutom ofta lång och kommunikationerna dåliga. I dagens läge, när barnens utveckling och orientering påverkas av bl. a. television, radio och tryckalster men även allmänt sett av rikare kontakter människor emellan är deras beredskap för en tidigare skolstart mycket god. Vi har också ett utbyggt skolskjutssystem, varför de praktiska svårigheterna att nå skolan är mindre.

Självfallet måste man vid en sänkt skolpliktsålder ta vederbörlig hänsyn till de enskilda eleverna och vara observant på den stora spännvidden i mognad och utveckling inom en årskull. En tidigarelagd skolstart kräver att skolans arbetsformer anpassas till att nybörjarna är ett år yngre. Fördelen med en sänkt skolpliktsålder är emellertid att sexåringar blir delaktiga i en verksamhet med pedagogiskt innehåll.

Vad utskottet här har anfört om en tidigarelagd skolstart bör riksdagen med bifall till motion 1984/85:2818 yrkande 2 och med anledning av motionerna 1984/85:618 och 1984/85:731 yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande tidigarelagd skolstart

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2818 yrkande 2 och med anledning av motionerna 1984/85:618 och 1984/85:731 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Ylva Annerstedt (fp) och Lars Leijonborg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar "I proposition" och slutar "1984/85:2818 yrkande 2" bort ha följande lydelse:

I proposition 1984/85:209 om förskola för alla barn aviseras att socialstyrelsen skall få i uppdrag att utarbeta pedagogiska program för olika delar av barnomsorgen. Enligt propositionen skall vidare alla barn ha rätt att delta i kommunal barnomsorgsverksamhet från ett och ett halvt års ålder till dess de börjar skolan.

Ett riksdagsbeslut i enlighet med denna proposition ändrar i flera avseenden grunderna för Förskola-skola-kommitténs resonemang kring skolstartstidpunkten.

En tidigarelagd förskolestart vid fyra eller fem års ålder innebär att allt fler barn är väl hemmastadda i en förskola med språkliga aktiviteter, begrepps- bildningsövningar och skapande lekformer, när de kommer upp i sexårsåldern. En utbyggnad av förskolan ger ytterligare argument för kravet att barn skall få möjlighet att börja skolan ett år tidigare än för närvarande, dvs. att nuvarande förskoleår för sexåringar ersätts av ett motsvarande lågstadieår. Huruvida det blir lågstadiet eller mellanstadiet som skall utökas med ett extra år finns det inte anledning att i dag ta ställning till. Remissinstansernas synpunkter bör kunna ge vägledning på denna punkt. Antingen man väljer att utöka lågstadiet eller mellanstadiet ger man genom en tidigarelagd skolstart samtliga barn, när de är i en mycket receptiv ålder, möjlighet att få ett års extra träning av basfärdigheter, vilket är en stor fördel. En tidigareläggning av skolstarten förutsätter självfallet att man under hela lågstadiet utgår från det enskilda barnets mognadsnivå, motivation, behov och förutsättningar när kunskaper lärs in och olika färdigheter tränas. Vidare minskar med denna ordning behovet av nybyggnation för en utbyggd barnomsorg.

Om riksdagen fattar beslut om utbyggnad av förskolan ändras vidare en av grunderna för den ekonomiska kalkyl som Förskola-skola-kommittén gjort beträffande en eventuell merkostnad för en tidigarelagd skolstart. Enligt kommittén kommer en skolstart för sexåringar att kräva en obligatorisk förskola för femåringar, varför kommittén anser att en sänkt skolstartsålder ger en extra kostnad för samhället avseende femåringarnas förskola (närmare en halv miljard kronor). Denna kostnad kommer emellertid vid beslut av riksdagen om förskola att belasta statsbudgeten och kommunernas budget antingen man tidigarelägger skolstarten eller ej.

Strävan för framtiden bör vara att inom nuvarande kostnadsramar för samhällsomsorgen för sexåringar dels ersätta statsbidraget till denna åldersgrupps förskola med statsbidrag till lärarlöner för en inledande årskurs på lågstadiet, dels låta de kommunala kostnaderna för sexåringarnas förskola i stället avse tillsyn efter skolans slut för åldersgruppen i fråga i de fall då sådan tillsyn önskas. Med en tidigarelagd skolstart slipper man ett system med två huvudmän för den pedagogiska verksamheten för sexåringar och sjuåringar, vilket riskerar leda till omfattande extra arbetsinsatser.

Vad utskottet här anfört om en tidigarelagd skolstart bör riksdagen med

bifall till motion 1984/85:731 yrkande 4 och med anledning av motionerna 1984/85:618 och 1984/85:2818 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

UbU 1985/86:1

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *tidigarelagd skolstart*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:731 yrkande 4 och med anledning av motionerna 1984/85:618 och 1984/85:2818 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Alternativkurser i tyska och franska (mom. 4)

Per Unckel, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar "När riksdagen" och slutar "1984/85:2531" bort ha följande lydelse:

För ett litet land som Sverige blir medborgarnas språkkunskaper av stor betydelse. Mot denna bakgrund anser utskottet att alternativkurserna i B-språk bör återinföras fr. o. m. läsåret 1986/87. B-språk är ett färdighetsämne, och de olika kursalternativen har tillkommit för att förbättra färdighetsträningen. Genom systemet med alternativkurser garanteras ämnena på ett smidigt sätt tillräckliga resurser för undervisningen.

Vad utskottet har anfört om alternativkurserna bör riksdagen med bifall till motion 1984/85:2531 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *alternativkurser i tyska och franska*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2531 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Nivågruppering (mom. 5)

Per Unckel, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar "Som en" och på s. 9 slutar "1984/85:2818 yrkande 10" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att de nuvarande reglerna om tidsbegränsning för anordnande av särskilda grupper av sådana elever som måste ha betydligt mer hjälp än andra bör tas bort. Om man i en skola finner att eleverna gynnas av en undervisning baserad på en gruppindelning efter individernas behov eller förmåga, bör en sådan gruppering få ske. Möjligheterna att anpassa undervisningen till den enskilde eleven kan härigenom bättre tas till vara. Riksdagen bör med bifall till motion 1984/85:2818 yrkande 10 som sin mening ge regeringen detta till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *nivågruppering*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2818 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Undervisning och betyg i orienteringsämnena på grundskolans högstadium (mom. 6)

UbU 1985/86:1

Per Unckel, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar "Under föregående" och på s. 11 slutar "1984/85:2818 yrkande 11" bort ha följande lydelse:

Inlärnin g och därmed kvaliteten i undervisningen är beroende av att ämnesgränser upprätthålls. Vårt samlade vetande är grupperat i ämnesstrukturer som eleverna måste ges träning att orientera sig i. Utan att ämnesgränserna upphävs finns emellertid vinster att göra genom samordning av likartade moment inom flera ämnen.

De praktiska svårigheterna med långt driven integration av orienteringsämnena är uppenbara. För att ett övergripande arbetssätt skall kunna praktiseras i orienteringsämnena (de samhällsorienterande, dvs. geografi, samhällskunskap, historia och religionskunskap resp. de naturorienterande, dvs. biologi, fysik, kemi och teknik) på grundskolans högstadium krävs antingen att två eller flera lärare arbetar som ett lag eller att en och samma lärare är behörig i samtliga fyra samhällsorienterande resp. naturorienterande ämnen.

För att komma bort från en situation med mer än en lärare för undervisningen i samhällsorienterande resp. naturorienterande ämnen söker man på många håll i skolväsendet att organisera tjänstgöring för lärare som omfattar fler ämnen än de som ingår i lärarens kompetens. Ett sådant förfarande är ett uttryck för bristande respekt för kunskap och kompetens. På sikt innebär sådana åtgärder en sänkning av utbildningens kvalitet. Det måste vara en självklar princip att kompetenta och behöriga lärare svarar för undervisningen även i orienteringsämnena.

Det starka och på sikt ovillkorliga kravet på integration strider mot en av de bärande idéerna i Lgr 80, nämligen att det är lärarens frihet att i samråd med eleverna välja den organisation och de metoder som bäst leder till uppsatta mål.

Mot den här angivna bakgrunden är betygsättning i varje enskilt ämne naturlig. Blockbetyg bör alltså inte komma i fråga efter läsåret 1985/86. Ett entydigt riksdagsbeslut av denna innebörd är enligt utskottets mening nödvändigt också av det skälet att regeringen hittills inte velat ta hänsyn till vad riksdagen uttalat om möjligheten att också efter 1986 ge betyg i de enskilda orienteringsämnena.

Lgr 80 bör få en sådan utformning att det skall vara möjligt att dels samordna studierna av likartade moment inom flera orienteringsämnena, dels sätta betyg i varje enskilt ämne för sig. Ändringen av Lgr 80 och skolförordningens bestämmelser om betyg bör träda i kraft den 1 juli 1986.

Vad utskottet här har anfört om undervisning och betygsättning i orienteringsämnena på grundskolans högstadium samt om ändring av Lgr 80 m. m. bör riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:2527 och 1984/85:2818 yrkande 11 samt med anledning av motionerna 1984/85:727 och 1984/85:1937 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

UbU 1985/86:1

6. beträffande *undervisning och betyg i orienteringsämnena på grundskolans högstadium*

att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:2527 och 1984/85:2818 yrkande 11 och med anledning av motionerna 1984/85:727 och 1984/85:1937 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Undervisning och betyg i orienteringsämnena på grundskolans högstadium (mom. 6)

Ylva Annerstedt (fp) och Lars Leijonborg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar "Under föregående" och på s. 11 slutar "1984/85:2818 yrkande 11" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill erinra om att dåvarande statsrådet Rodhe i proposition 1978/79:180 om läroplan för grundskolan (s. 84) anförde följande om ämnesbunden undervisning och ämnessamverkan på högstadiet: "Det ligger enligt min mening ett stort värde i en sådan samverkan över de traditionella ämnesgränserna. Jag har därför föreslagit att kursplanen i orienteringsämnena blir så utformad att den underlättar en sådan planering. Att tid avsätts för fördjupningsstudier i form av olika teman som elever och lärare väljer innebär dock inget krav på en sådan ämnesövergripande uppläggning."

Föredragande statsrådet betonade således att det är på lokal nivå som undervisningen skall planeras. Riksdagen anslöt sig till denna uppfattning (UbU 1978/79:45, rskr. 1978/79:422). Utskottet vill i sammanhanget stryka under att samverkan över de traditionella ämnesgränserna inte får innebära att de enskilda ämnena suddas ut och förlorar sin identitet.

Ämnesgruppmålen i Lgr 80 rymmer såväl ämnesmål som olika ämnessamverkansmål. Mot den bakgrunden anser utskottet att betyg i fortsättningen skall sättas i varje enskilt ämne för sig. Ett ämnesövergripande arbetssätt bör dock bedrivas så långt det är möjligt med hänsyn tagen till de förutsättningar en betygsättning i varje enskilt ämne ger. Detta bör riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:727, 1984/85:1937, 1984/85:2527 och 1984/85:2818 yrkande 11 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *undervisning och betyg i orienteringsämnena på grundskolans högstadium*

att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:727, 1984/85:1937, 1984/85:2527 och 1984/85:2818 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Ylva Annerstedt (fp) och Lars Leijonborg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar "Skolkonferensen är" och på s. 12 slutar "yrkandena 3 och 6" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening finns det skäl att starta en försöksverksamhet med skolkonferensen som beslutande organ. I anslutning till denna försöksverksamhet bör man söka finna former för hur elevrepresentanterna i skolkonferensen skall utses på ett demokratiskt sätt, dvs. att eleverna vid resp. skola skall ha rätt att själva avgöra vem som skall representera dem i skolkonferensen. Vad utskottet här har anfört bör riksdagen med anledning av motion 1984/85:731 yrkandena 3 och 6 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *skolkonferenser*

att riksdagen med anledning av motion 1984/85:731 yrkandena 3 och 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Vertikalt organiserade skolenheter (mom. 8)

Per Unkel, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar "Med hänvisning" och slutar "organiserad grundskoleenhet" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det från ett nationellt perspektiv av värde att erfarenheter kan erhållas från den skolorganisation som den vertikala integrationen representerar. Avvecklingen av Högländsskolan i Stockholm och riksdagens senare avstyrkande av statsbidrag till gymnasiedelen av Samskolan i Göteborg innebär risk för att man inte längre kan få sådana erfarenheter.

Den nya lärarutbildningen för grundskolan – genom vilken samspelet mellan grundskolan och gymnasieskolan försvåras – innebär en ytterligare komplikation för anordnande av skolenheter med full vertikalitet (enheter med grundskoledel och gymnasiedel).

Mot denna bakgrund finns det skäl för regeringen att överväga vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att underlätta bildande och vidmakthållande av vertikalt organiserade skolenheter av olika omfattning. Detta bör riksdagen med anledning av motion 1984/85:1861 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *vertikalt organiserade skolenheter (grundskola och gymnasieskola)*

att riksdagen med anledning av motion 1984/85:1861 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Statsbidrag till fristående skolor (mom. 9)

UbU 1985/86:1

Per Unckel, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar "Statsrådet Göransson" och slutar "1984/85:2818 yrkande 27" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening skall varje elev garanteras rätt att välja skola. Fristående skolor är en del av de förpliktelser Sverige åtagit sig inom ramen för internationella konventioner.

Rätten att välja skola blir illusorisk om de fristående skolorna inte garanteras ett med den offentliga skolan likvärdigt ekonomiskt stöd. Detta stöd skall enligt utskottets uppfattning inte vara avhängigt en av offentliga myndigheter definierad samhällsnytta eller av fristående skolors värde för det offentliga skolväsendet.

Utskottet kan därför inte ansluta sig till principen att ett godkännande av en fristående skola inte automatiskt medför rätt till statsbidrag. Det är den enskildes nytta och behov av en fristående skola som skall vara avgörande för bedömningen av fristående skolors värde. Bidragssystemet bör utformas mot den bakgrunden. Utskottet förordar således att den skola som uppfyller de grundläggande kraven också skall ha rätt att få statligt och kommunalt stöd. Endast på så sätt kan den enskildes valfrihet säkerställas.

Mot bakgrund av vad utskottet här har anfört bör riksdagen begära att regeringen lägger fram förslag med innebörden att fristående skola som uppfyller skollagens krav för godkännande skall kunna erhålla statligt bidrag som motsvarar högst de kostnader som staten har för elever i grundskolan. Detta bör riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:1311 och 1984/85:2818 yrkande 27 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande statsbidrag till fristående skolor

att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:1311 och 1984/85:2818 yrkande 27 och med anledning av motion 1984/85:1508 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Statsbidrag till fristående skolor (mom. 9)

Ylva Annerstedt (fp) och Lars Leijonborg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar "Statsrådet Göransson" och slutar "1984/85:2818 yrkande 27" bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets uppfattning angeläget att det i större utsträckning än vad som är fallet i dag finns möjlighet för människor – som av olika anledning vill det – att påverka sina barns utbildning utöver vad som är möjligt inom det offentliga skolväsendet. Ett sådant principiellt synsätt som utskottet här förordar leder till ett ställningstagande i fråga om grund för statsbidrag till fristående skola som är mer generöst än hittillsvarande praxis. Regeringen bör ha en välvillig syn på förekomsten av fristående skolor. Vid prövning av statsbidrag till fristående skola bör också ett allmänt intresse för dess verksamhet beaktas. Utskottet vill därvid stryka under att det i sig måste betraktas som ett allmänt intresse att tillgodose välgrundade önskemål från

enskilda individer. Bedömningen av frågan huruvida statsbidrag skall utgå till en fristående skola skall alltså inte, vilket regeringen synes mena, inskränkas till att endast avse vad skolan tillför det offentliga skolsystemet. Vad utskottet har anfört om grunder för statsbidrag till fristående skolor bör riksdagen med bifall till motion 1984/85:1508 yrkande 3 och med anledning av motionerna 1984/85:1311 och 1984/85:2818 yrkande 27 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *statsbidrag till fristående skolor*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1508 yrkande 3 och med anledning av motionerna 1984/85:1311 och 1984/85:2818 yrkande 27 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Statsbidrag till fristående skola med finska som undervisningsspråk (mom. 10)

Per Unckel (m), Ylva Annerstedt (fp), Birgitta Rydle (m), Lars Leijonborg (fp) och Göran Allmér (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar "Utskottet erinrar" och på s. 15 slutar "1984/85:731 yrkande 9" bort ha följande lydelse:

Under förutsättning att undervisning i svenska meddelas i den omfattning som gäller för hemspråksklasser i finska i grundskolan bör statsbidrag kunna utgå till fristående skola med finska som undervisningsspråk i övrigt. Förutom att en sådan fristående skola tillgodoser välgrundade önskemål från den finstalande befolkningsgruppen kan den också enligt utskottets mening ge erfarenheter av värde för kommunernas grundskolor och komplettera dem i ett allmännyttigt avseende. Detta förhållande bör vägas in när regeringen prövar frågan om statsbidrag till skolan. Riksdagen bör med bifall till motion 1984/85:731 yrkande 9 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *statsbidrag till fristående skola med finska som undervisningsspråk*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:731 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Pedagogiska frizoner (mom. 11)

Ylva Annerstedt (fp) och Lars Leijonborg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar "För närvarande" och slutar "motion 1984/85:1356" bort ha följande lydelse:

Utskottet föreslår att riksdagen hos regeringen begär förslag till bestämmelser för sådana pedagogiska frizoner som redovisas i motion 1984/85:1356. I dem skall lärare som har en gemensam pedagogisk grundsyn verka för att pröva nya undervisnings- och organisationsformer på skolans område.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

UbU 1985/86:1

11. beträffande *pedagogiska frizoner*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1356 hos regeringen begär
förlag till bestämmelser för sådana frizoner,

13. Komplettering av betyg (mom. 12)

Per Unckel, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar "Slutbetyg
avseende" och på s. 16 slutar "yrkande 8" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att ifrågakarande bestämmelser bör ändras så att alla
elever ges rätt att förbättra sitt slutbetyg från grundskolan resp. sitt
avgångsbetyg från gymnasieskolan och få tillgodoräkna sig sitt nya betyg vid
ansökan till gymnasieskolan eller högskolan. Detta bör riksdagen med bifall
till motion 1984/85:323 yrkande 4, 1984/85:2530 och 1984/85:2818 yrkande 8
som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *komplettering av betyg*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:323 yrkande 4, 1984/
85:2530 och 1984/85:2818 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till
känna vad utskottet anfört,

14. Vissa prioriteringar inom skolans verksamhet, översyn av grundskolans läroplan (mom. 13 och 14)

Per Unckel, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar "Utskottet erinrar"
och på s. 17 slutar "motion 1984/85:2818" bort ha följande lydelse:

Med anledning av motionsyrkandena vill utskottet först erinra om vad som
anfördes i reservation 1 till utskottets betänkande 1984/85:4. Däri uttalades
bl. a. att skolan under lång tid försummat sin främsta uppgift: att förmedla
kunskaper och färdigheter. Kunskapsförmedling och färdighetsträning har
fått stå tillbaka till förmån för andra uppgifter.

Med denna utgångspunkt finner utskottet det angeläget att understryka att
kunskapsmålet måste ges prioritet framför andra uppgifter som pålagts
skolan. Endast på så sätt kan eleverna ges den nödvändiga basen för fortsatt
utbildning och yrkesliv. Goda kunskaper stödjer dessutom elevernas utveck-
ling till harmoniska människor och ansvarskännande samhällsmedlemmar.

För att skolans arbete skall ge det eftersträlvade resultatet är det enligt
utskottets mening nödvändigt att skolan inte påläggs en orimlig arbetsbörda.
Sker detta riskerar den grundläggande kunskapsförmedlingen och
färdighetsträningen att bli lidande.

Skolans uppgift bör enligt utskottets mening renodlas så att skolarbetet
kan koncentreras på huvuduppgiften att ge eleverna kunskaper och färdighe-
ter. För flertalet skolämnen gäller att stoffmängden har ökat påtagligt. Vi
föreslår därför att en genomgång av ämnena och deras innehåll görs i syfte att

ge ämnesstoffet en rimlig omfattning i förhållande till timplanerna. Alla ämnen måste dessutom garanteras det timtal de förutsatts ha enligt läroplanen. Utomstående medverkan i skolan skall begränsas till tillfällen då denna har anknytning till något ämne. I övrigt får sådant ske utanför timplanen.

Det är skolans uppgift att ta till vara och utveckla elevernas begåvning. Skolan måste för att lyckas med detta vara så organiserad att den kan ta hänsyn till elevernas anlag och intressen. Detta gäller särskilt på högstadiet. Tonåringar med växande insikter om vad just deras intressen är har särskilt stort behov av att skolan tar hänsyn till deras personliga egenart.

Möjligheterna till egna val på högstadiet är för små. Tiden för en individuellt vald utbildning bör enligt utskottet utökas till att utgöra en fjärdedel av högstadielevernas studietid mot cirka en tiondel i dag. Tillvalstiden bör gradvis vidgas i årskurserna 8 och 9 jämfört med årskurs 7.

Tillvalet skall ges en markerad kunskaps- och färdighetsinriktning. Till skillnad från i dag bör tillval kunna göras också inom ämnen som finns på den för alla obligatoriska timplanen. Möjligheter att fördjupa sina kunskaper öppnas därmed för elever med specialintressen i t. ex. matematik och språk.

Utskottet anser sammanfattningsvis att regeringen bör uppdra åt SÖ och länskolnämnderna att vidta åtgärder för att ge kunskapsmålet prioritet i skolans verksamhet. Vidare bör riksdagen begära att regeringen föranstaltar om åtgärder i syfte att ge ämnesstoffet en rimlig omfattning i förhållande till timplanerna och öka tillvalsmöjligheterna i enlighet med vad som förordas i motion 1984/85:2818. Vad utskottet här anfört bör riksdagen med bifall till motionens yrkanden 1, 5 och 9 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 13 och 14 bort ha följande lydelse:

13. *beträffande vissa prioriteringar inom skolans område*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2818 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. *beträffande översyn av läroplanen för grundskolan*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2818 yrkandena 5 och 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Djurdissektioner m. m. (mom. 25)

Larz Johansson (c) och Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar "Vid det" och slutar "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att djurförsök kan innebära betydande samvetsproblem. Mot bakgrund härav bör regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela bestämmelser om att deltagande i lektioner med djurförsök eller djurdissektioner inom grundskolan eller gymnasieskolan skall vara frivilligt. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1984/85:518 yrkande 2 och med anledning av motion 1984/85:307 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

UbU 1985/86:1

25. beträffande *djurdissektioner m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:518 yrkande 2 och med anledning av motion 1984/85:307 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. Hemuppgifter (mom. 2)

Björn Samuelson (vpk) anför:

I en tid då antalet invandrarelever är stort och då antalet barn med ensamstående eller heltidsyrkesarbetande föräldrar har vuxit har förutsättningarna för att grunda skolarbetet på hemuppgifter minskat. En annan faktor som gör det svårt att ge hemuppgifter är att olika barn har olika lång skolväg och att deras skolarbetsdag av det skälet varierar.

Skolan bör enligt min mening beakta detta när hemuppgifter planeras.

2. Vertikalt organiserade skolenheter (mom. 8)

Ylva Annerstedt (fp) och Lars Leijonborg (fp) anför:

I detta utskottsbetänkande förekommer en hänvisning till riksdagens tidigare beslut om lärarutbildning för grundskolan (UbU 1984/85:31). Vi vill erinra om att folkpartiet vid behandlingen av detta ärende reserverade sig till förmån för ett annat förslag (s. 28–32) än det till vilket utskottet nu hänvisar. Vi har i denna fråga inte intagit någon annan uppfattning än den vi då redovisade.